

Гродненские епархиальные ведомости

НОЯБРЬ

ШТОМЕСЯЧНАЯ ГАЗЕТА
ГРОДЗЕНСКАЙ ЕПАРХІІ

№11 (228) 2011 г.

ЗАСНАВАНА Ў 1901 ГОДЗЕ
АДНОЎЛЕНА ў 1992

7 ноября 2011г. состоится освящение храма в честь Собора Всех Белорусских Святых г.Гродно

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРЕ:

События месяца

1 октября в Центральной городской библиотеке им.А.Макаёнка состоялась очередная встреча духовно-просветительного клуба «Дзянніца». «Женщина-христианка» - так назывался семинар, в котором приняли участие иерей Игорь Данильчик и психолог Светлана Резник. В начале занятия был проведен письменный опрос «Женщина–христианка в вашем представлении». По этому поводу высказывали своё мнение присутствующие члены клуба. Полно и доступно раскрыл тему о женщине–христианке и о её роли в обществе отец Игорь. После беседы с отцом Игорем присутствующие выслушали выступление психолога. В итоге слушатели приняли более полное представление о женщине-христианке, услышав много мудрых уроков о том, что христианки должны находиться в свете евангельской истины и приносить плоды добра, праведности, верности и любви. ***Ольга ТАРАСОВА.***

2 октября начались занятия на катехизических курсах для взрослых при храме Святителя Николая Чудотворца городского поселка Берестовица. Катехизические курсы были созданы в 2010 году на базе воскресной школы для взрослых для помощи прихожанам в получении элементарных знаний о вере в Бога. В наши дни сложилась такая ситуация, что люди, считающие себя православными, порой не могут дать правильного ответа о своей вере не только вопрошающим, но даже и самим себе. Общение со священниками, читающими лекции и отвечающими на вопросы, общение слушателей между собой помогает людям утверждаться в вере, получить ответы на волнующие их вопросы.

Курсы рассчитаны на три года. В текущем 2011 году слушатели продолжат изучение Священного Писания Ветхого Завета, а также приступили к изучению Священного Писания Нового Завета и литургики. ***Галина ЯРОМИЧ.***

2 октября. Продолжаются занятия в воскресной школе для детей при храме Святителя Николая Чудотворца городского поселка Берестовица. В прошлом году дети младшей группы изучали начальные понятия о Боге, о молитве, о храме и готовились к первой исповеди. В этом году эта группа продолжает обучение в воскресной школе. У них начались занятия по Священной истории Нового Завета.

Для занятий с детьми воскресной школы используются материалы, размещённые на сайте храма Михаила Архангела г.Пущино. Материалы размещены по адресу: http://armih.ru/vert/uchebniki. На мой взгляд, здесь имеется наиболее полный и доступный комплект учебного и методического материала для занятий с детьми разного возраста. Хотелось бы порекомендовать преподавателям воскресных школ ознакомиться с предложенным там материалом. ***Галина ЯРОМИЧ.***

В тот же день молодежь Свято-Владимирского братства организовала небольшую ярмарку, на которой прихожане смогли купить рисунки молодых людей-инвалидов и отведать выпечку, приготовленную братчиками. Молодежное братство и больные ребята благодарят всех жертвователей за собранные средства, на которые будет организована поездка в Свято-Успенский Жировичский мужской монастырь и в церковь Святого Архангела Михаила в д.Сынковичи. ***Екатерина ЧЕРЕПАНОВА.***

3 октября в средней школе городского поселка Берестовица состоялась беседа с учащимися 10-х классов на тему: «Проблема суицида в современном мире». В беседе принял участие настоятель храма Святителя Николая Чудотворца г.п.Берестовица протоиерей Виталий Яромич. В своем выступлении он освятил православный взгляд на суицид. В частности, он отметил, что самоубийство – самый страшный грех, совершённый против шестой заповеди. Самоубийство Церковь рассматривает как бунт против Бога. Человек, решившийся на смерть, протестует против Божией воли. Скорби и несчастья неизбежны в нашей земной жизни. Но при любых испытаниях человек должен най-

ти в себе силы и справиться со сложившимися обстоятельствами. И поддержать его в данной ситуации в первую очередь может вера в Бога. Нужно всегда помнить, что Господь никогда не даёт человеку креста больше того, что он может понести. Нужно только найти в себе терпение, силы и мужество, чтобы пережить трудную ситуацию. ***Галина ЯРОМИЧ.***

4 октября в Доме-интернате для инвалидов и престарелых д.Пышки силами Свято-Борисо-Глебского (Коложского) братства был проведен вечер музыки и духовной поэзии. В концерте приняли участие: лауреат международных конкурсов Владимир Захаров (классическая гитара), прихожанка Свято-Борисо-Глебской (Коложской) церкви поэтесса Елена Екимова, певчий Свято-Владимирской церкви г.Гродно Олег Комар, пономарь Свято-Борисо-Глебской (Коложской) церкви Анатолий Колковский (авторская песня).

Такие концерты в доме-интернате стали уже традиционными. Но, в отличие от предыдущих, в нынешнем вечере музыки и духовной поэзии приняли участие и некоторые насельники дома-интерната, прочитавшие стихи. Концерт прошел в теплой уютной атмосфере. ***Анатолий КОЛКОВСКИЙ.***

6 октября на базе гимназии №1 г.Гродно прошёл очный финальный этап городского конкурса научно-исследовательских работ учащихся гродненских школ "Святыни родного края". Конкурс был организован и проведён в рамках реализации "Программы сотрудничества Министерства образования Республики Беларусь и Белорусской Православной Церкви" совместными усилиями Отдела религиозного образования и катехизации Гродненской епархии БПЦ, Отдела образования и Отдела идеологической работы, а также Управления культуры администрации Гродненского городского исполнительного комитета, Гродненского историко-археологического музея и музея истории религии. В финале авторы работ представляли презентации и защищали свои проекты, посвящённые исследованию истории Православия и иных традиционных христианских конфессий на территории Гродненской области. Все финалисты были отмечены специальными дипломами и ценными подарками. ***Иерей Игорь ДАНИЛЬЧИК.***

В тот же день в гимназии №6 г.Гродно прошла встреча десятиклассников со священнослужителем Православной Церкви. Темой беседы стал суицид. Клирик Свято-Марфинского прихода иерей Александр Гук изложил христианский взгляд на самоубийство, а также коснулся проблем смертной казни, войн и абортов. ***Иерей Александр ГУК.***

9 октября храм Святой Живоначальной Троицы г.п.Зельва посетил благочинный Свято-Тихвинского монастыря игумен Александр с братией святой обители. Паломники прибыли почтить чудотворную копию Тихвинской иконы (подарок государя Александра II, 1867г.). После Божественной литургии в обращении к прихожанам сопровождавший делегацию насельник монастыря иеромонах Венедикт отметил, что Тихвинская икона в церковной традиции всегда считалась материнской, перед ней молились Пресвятой Деве о даровании детей, замужестве дочерей, женитьбе сыновей и получении семейного благополучия.

В храме Святой Живоначальной Троицы г.п.Зельва пред чудотворной копией Тихвинской иконы каждую среду в 17:00 совершается акафист, и по молитвам прихожан Пресвятая Дева врачует семейные нужды каждого с верой приходящего. ***Протоиерей Георгий СУБОТКОВСКИЙ.***

В тот же день в православном военно-патриотическом клубе «Витязь» состоялось принятие членами клуба Торжественного Обещания. После Божественной литургии в Свято-Владимирской церкви, за которой юные витязи исповедовались и причащались, состоялось родительское собрание, на котором

духовник клуба протоиерей Аркадий Косьяненко ознакомил родителей, поступивших в клуб ребят, с его историей, программой обучения и воспитания детей, командир клуба подполковник А.М.Перехватов довел порядок проведения занятий по военной подготовке. Затем в храме церковной школы святителя Кирилла Туровского был отсужен молебен о благословении Христолюбивого воинства, во время которого 20 новых членов клуба произнесли слова Торжественного Обещания, в удостоверение которых целовали Крест и Евангелие. ***Протоиерей Аркадий КОСЬЯНЕНКО.***

В тот же день в местечке Конюхи прошла встреча братства в честь преподобномученика Серафима архимандрита Жировицкого с семьями детей инвалидов первичной организации г.Гродно «Белорусская ассоциация помощи детям инвалидам и молодым инвалидам». Веселые игры, духовные рассказы, живая беседа и просто частичка внимания подарили деткам-инвалидам немного радости и счастья, которых им не всегда хватает. Беседа со священником дала возможность родителям получить ответы на интересующие их вопросы. ***Иерей Сергий ДЕШУК.***

10 октября в Берестовицком ТМО настоятель храма Святителя Николая Чудотворца г.п.Берестовица протоиерей Виталий Яромич провел беседу с больными на тему: «Болезни души и тела», в которой отметил, что почти все наши болезни являются результатом нашей греховной жизни. Состояние души человека влияет на его физическое самочувствие. Поэтому для успешного лечения телесных болезней необходимо прибегать к таинствам Церкви, очистить свою душу покаянием и приобщиться Святых Христовых Таин. ***Галина ЯРОМИЧ.***

12 октября настоятель храма Святителя Николая Чудотворца городского поселка Берестовица протоиерей Виталий Яромич посетил Берестовицкую среднюю школу. Уже на протяжении четырёх лет на базе начальных классов школы действуют кружки «Основы православной нравственности». Занятия проводит учитель Карпович Леонида Ивановна. О.Виталий присутствовал на уроке, посвященном празднику Покрова Пресвятой Богородицы, который проходил в первом классе. В беседе с детьми батюшка говорил о молитве, о благодарности Богу, родителям и учителям за помощь и заботу, а также поздравил всех присутствующих с наступающим праздником Покрова Пресвятой Богородицы. ***Галина ЯРОМИЧ.***

В тот же день пономарь Свято-Покровского собора г.Гродно Павел Касперович провёл беседу по профилактике наркомании с группой 1-го курса Гродненского государственного колледжа бытового обслуживания населения.

13-го октября в г.Гродно состоялась спартакиада среди команд факультетов Гродненского государственного университета имени Янки Купалы. На торжественном открытии присутствовали: заведующий кафедрой физического воспитания и спорта, кандидат педагогических наук, профессор, заслуженный тренер Республики Беларусь Вячеслав Александрович Максимович, проректор по учебной работе Владимир Георгиевич Барсуков и др. Со словами приветствия и пожеланиями успехов к гостям и участникам от лица Гродненской епархии обратился иерей Василий Татарчук - клирик прихода храма святого равноапостольного князя Владимира. ***Иерей Василий ТАТАРЧУК.***

14 октября праздник Покрова Пресвятой Богородицы. В этот радостный день стало доброй традицией поздравлять с праздником дорогого сердцу человека – мать. Во многих школах к этому дню готовятся заранее. Дети учат стихи, разучивают сценки, делают подарки, чтобы ещё раз сказать в адрес мам самые тёплые слова. В СШ№2 г.Скидель по сложившейся доброй традиции на праздник был приглашён настоятель Свято-Михаиловской церкви иерей Кирилл

Близнюк. В своём слове о.Кирилл, поздравив всех с праздником, сказал о том, насколько сегодня важно и необходимо осознано исполнять Божью заповедь о почитании своих родителей. Отметил, что семья - это малая церковь, сохранить которую в чистоте, святости, доброте и любви должен каждый член семьи. Завершая своё поздравление, о.Кирилл пожелал, чтоб Покров Пресвятой Богородицы всегда пребывал над нашими семьями. Вечером того же дня подобное мероприятие прошло в УО «Скидельская гимназия», где воспитанники факультатива «Храм души моей» подготовили для своих родителей сценическое поздравление, после которого состоялось чаепитие. ***Наталья БЛИЗНЮК.***

17 октября настоятель храма преподобной Евфросинии Полоцкой посетил гимназию г.п.Пограничный. Уже на протяжении трех лет на базе начальных классов школы действует кружок «Основы православной нравственности». Занятия проводит учитель Людмила Владимировна Коник. О.Сергий в очередной раз посетил занятия в младших классах. Во время встречи с детьми батюшка рассказывал о любви к Богу, почитании родителей и учителей. ***Людмила КОНИК.***

В тот же день администрацией Ленинского района была организована экскурсия по военной части Милицейского батальона г.Гродно для трудных подростков, состоящих на учете в милиции. После экскурсии прошла беседа молодых людей с представителем МВД, психологом и священнослужителем Православной Церкви. Иерей Александр Гук рассказал о понятии христианской свободы и призвал к моральной ответственности за свои поступки. ***Иерей Александр ГУК.***

18 октября пономарь Свято-Покровского собора г.Гродно Павел Касперович провёл беседу по профилактике наркомании с учащимися 10-х классов Гродненской гимназии №2.

20 октября в Берестовицкой средней школе на очередном занятии кружка «Основы православной нравственности» в первом классе присутствовал настоятель храма Святителя Николая Чудотворца городского поселка Берестовица протоиерей Виталий Яромич. На занятии шел разговор о том, что необходимо для того, чтобы хорошо учиться. Батюшка на примере жития преподобного Сергия Радонежского рассказал детям о помощи Божией в учебе, а также о необходимости почитания родителей и учителей. ***Галина ЯРОМИЧ.***

22 октября состоялась поездка студентов Гродненского государственного медицинского университета в Жировицкий Свято-Успенский монастырь. Главной целью путешествия была встреча с преподавателями и студентами Минской Духовной Семинарии, во время которой обсуждались актуальные темы духовной жизни современных студентов: любовь и брак, особенности общения с атеистами и др. Паломники ознакомились с историей обители, на протяжении уже 500 лет сохраняющей чудотворную икону Божией Матери, посетили святой источник, монастырскую колокольню, молились за богослужением в семинарском храме. В ходе поездки молодежь также посетила храм в честь Архистратига Михаила в д.Сынковичи, где встретилась с клириком храма иереем Сергием Шумцом. Студентов в поездке сопровождал священник Вячеслав Гапличник - руководитель молодежного отдела Гродненской епархии. ***Иерей Вячеслав ГАПЛИЧНИК.***

24 октября пономари Свято-Покровского собора Павел Касперович и Владимир Жданов провели беседу по профилактике абортов в Гродненском колледже бытового обслуживания населения с группой учащихся с особенностями психофизического развития. В конце беседы перед учащимися была проведена мини-презентация книги диакона Михаила Перца «Правда о контрацепции». ***Павел КАСПЕРОВИЧ.***

100 лет церкви Святой Живоначальной Троицы в Росси

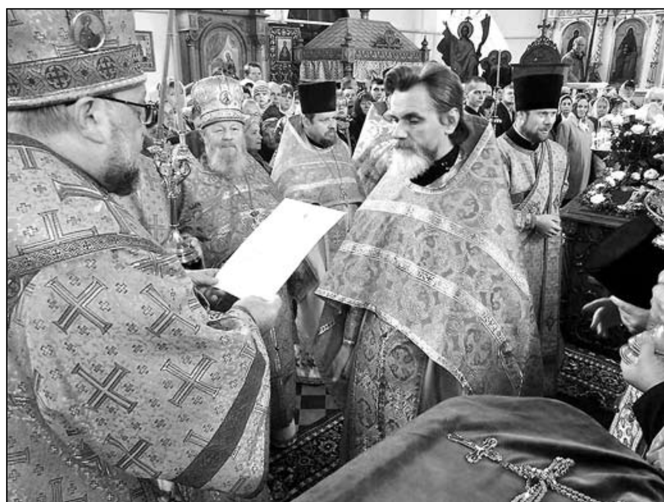
2 октября 2011г. совершилось торжество по случаю столетнего юбилея церкви Святой Живоначальной Троицы в г.п. Россь Волковысского благочиния Гродненской епархии.

Первый храм в Росси упоминается в документах под 1569г. С тех пор деревянный храм многократно перестраивался и ремонтировался. В 1901г. был утвержден проект постройки нового каменного храма, в 1908г. совершена его закладка, а 11 сентября 1911 года – Чин его полного освящения.

Поздравить прихожан и возглавить праздничные торжества прибыл в Россь Преосвященнейший епископ Гродненский и Волковысский Артемий. На ступеньках храма учащиеся воскресной школы встречали Владыку церковными песнопениями. Трудами прихожан храм был богато украшен живыми цветами. За Божественной литургией Владыке сослужили секретарь Гродненской епархии митрофорный протоиерей Анатолий Ненартович, благочинный Волковысского округа архимандрит Василий (Коржич), настоятель Гродненского кафедрального собора протоиерей Александр Ноздрин, благочинный г.Гродно протоиерей Александр Велисейчик, другие гости в священном сане. На Малом входе во внимание к многолетним трудам во славу Церкви настоятель храма протоиерей Виктор Колосовский был удостоен Владыкой права ношения креста с украшениями. По прочтении Евангелия Преосвященнейший Владыка обратился к прихожанам с проповедью на тему Евангельского чтения. По окончании Божественной литургии был совершен Крестный ход вокруг храма. Из рук Владыки получили награды благотворители и прихожане, с усердием потрудившиеся в благоустроении Росского храма. Медалью Коложского Креста были награждены генеральный директор ОАО «Красносельскстройматериалы» Веретило Валентин Олегович и директор предприятия «Племзавод Россь» Бычек Сергей Николаевич.

По окончании богослужения вниманию гостей и многочисленных прихожан был предложен праздничный концерт, который прошел в актовом зале средней школы №1 г.п.Россь. В концерте участвовали хор воскресной школы, вокальные и инструментальные коллективы преподавателей и учащихся Росской детской школы искусств, хореографическая группа учащихся СШ№1 г.п.Россь, церковный хор, вокальная группа Росского дома культуры. В программе прозвучали произведения И.Баха, Т.Альбинони, Д.Бортнянского, А.Мане, А.Флярковского и других авторов. Вниманию гостей была также представлена мультимедийная презентация, посвященная истории храма, по окончании которой Преосвященнейший епископ Артемий обратился к собравшимся со словом архипастырского назидания.

К юбилею храма трудами отца настоятеля была издана книга, посвященная истории прихода, богата иллюстрированная архивными и современными фотографиями, а также настенный православный календарь на 2012 год с видом храма и образом Святой Троицы.

преподаватель Минских духовных школ
протодиакон Павел Бубнов

Визит архипастыря в агрогородок Олекшицы

Весть о приезде Преосвященнейшего епископа Артемия по случаю 140-летия храма разнеслась по всей округе очень быстро. В субботу 8 октября прихожане и гости из соседних приходов с радостью и волнением спешили на эту встречу. Несмотря на пасмурный день, людей собралось много. Хлебом-солью приветствовали Владыку прихожане, а в храме его уже ожидал настоятель храма иерей Сергий Гмир и духовенство Берестовицкого благочиния. Прекрасным пением встретил Владыку церковный хор. Перед Божественной литургией Преосвященнейший Владыка освятил пятиярусный иконостас. После освящения иконостаса началась Божественная литургия и в храме воцарилась благоговейная тишина и спокойствие. Каждому хотелось услышать и прочувствовать слова молитв, исходящих из уст Владыки, не упустить ни одного слова из его проповеди. По завершении литургии Владыка вручил архиерейские грамоты активным участникам в церковной жизни приход, а настоятеля храма иерея Сергия Гмир поздравил с Днем Ангела и благословил на дальнейшие труды во славу Церкви Христовой. Все были исполнены чувства благодарности Владыке и всему духовенству за праздник для души. **Виталий ГМИР**

II Всебалканский съезд православной молодежи

14-15 октября епископ Гродненский и Волковысский Артемий принимал участие во II Всебалканском съезде православной молодежи «Современный мир и православие: вызовы и надежды», который прошел в г.Будва (Черногория). Перед началом съезда в храме Успения Пресвятой Богородицы в монастыре Подмаине в Будве была совершена Божественная литургия. Божественную литургию совершил митрополит Черногорский и Приморский Амфилохий в сослужении епископата и духовенства из Черногории, Сербии, России, Украины, Молдавии и Беларуси.

В начале работы съезда Владыка Артемий зачитал приветственное слово Митрополита Минского и Слуцкого Филарета. Съезд проводился в четырех сессиях. На сессиях обсуждались такие темы, как «Ответственная личность», «Социальные сети», «Молодежная субкультура» и «Традиционная семья». В рамках съезда также состоялась паломническая поездка в Цетиньский монастырь для поклонения мощам Пророка и Крестителя Господня Иоанна и святого Петра Цетиньского. По завершении съезда делегаты встретились с президентом Черногории Филиппом Вуяновичем.

Семинар «Волонтерство» в Гродно

15-16 октября в городе Гродно по благословению Преосвященнейшего Артемия, епископа Гродненского и Волковысского, прошел семинар «Волонтерство: опыт работы, результаты, перспективы». Организаторами семинара выступили Отдел по церковной благотворительности и социальному служению Гродненской епархии и Гродненское благотворительное общество. Главной целью семинара стал обмен опытом в осуществлении социального служения на местах и организация волонтерских групп. На семинар, который проходил на базе отдыха «Купалинка», прибыли представители православных организаций и молодежных братств из Москвы, Вильнюса, Минска, Витебска, Бреста, Гомеля, Борисова, Щучина, Свислочи.

В субботу, 15 октября, семинар начал свою работу с общей молитвы – молебна перед началом всякого дела. После молитвы семинар торжественно открыл секретарь Гродненской епархии митрофорный протоиерей Анатолий Ненартович, который в своем выступлении подчеркнул важность подобных семинаров для жизни Православной Церкви и общества в целом, а также зачитал приветствие участникам семинара епископа Гродненского и Волковысского Артемия. Далее участники семинара смогли поделиться своим опытом волонтерской работы. Ребята представляли презентации и не только на словах, но и на решительных поступках и делах милосердия показали, что в жизни своей они следуют словам Священного Писания: «никто да не пренебрегает юностью твоею; но будь образцом для верных в слове, в житии, в любви, в духе, в вере, в чистоте» (I Тим. 4:12). После обеда работа семинара продолжилась в 4 секциях: волонтеры, экология, социальное служение, PR-продвижение проектов. Возглавляли работу секций приглашенные гости-эксперты: Яна Белова, координатор добровольческих программ службы Милосердие (г.Москва); Евгений Лобанов, и.о. ответственного секретаря ОМБПЦ, программный директор учреждения «Центр экологических решений» (г.Минск); диакон Сергий Тимошенков, кандидат богословия, преподаватель МинДС, руководитель Молодежного миссионерского братства при МинДАиС (а/г. Жировичи), Наталия Голова, режиссер, продюсер телевидения (г.Борисов).

В результате обсуждения участники семинара пришли к выводу, что волонтерское движение в настоящий момент развивается активно, так как огромное количество людей нуждается в помощи и поддержке. У многих людей помощь со стороны близких родственников не оказывается, и поэтому они нуждаются в посторонней помощи, которую им могут оказать волонтеры. Волонтеры внесли существенный вклад в развитие добровольного служения на других приходах, поделившись собственными навыками и знаниями того, каким образом помочь другим людям или окружающей среде без какой-либо материальной выгоды. Каждому хочется верить в то, что работа, которую он выполняет, является очень важной, даже если она очень простая.

А завершился насыщенный день творческим вечером в честь десятилетия Свято-Софийского молодежного братства г.Гродно. Вечер получился по-настоящему увлекательным, особая атмосфера радости и дружбы царила в зале. А творческие способности участников семинара поражали воображение: театральные зарисовки, песни, поэтические шедевры…

16 октября после Божественной литургии в храме в честь преподобномученика Афанасия Брестского в м-не Зарица для всех участников семинара была организована экскурсия по городу Гродно. После чего семинар завершил свою работу, а все участники пообещали продолжить сотрудничество и обмен опытом в дальнейшем, а также встретиться на следующих подобных семинарах.

Юлия ШТАЛИКОВА
Елена МАЛЫЩИК

Лекторий по сектоведению

20 октября в Волковысском РДК прошел лекторий по сектоведению. Организовал данное мероприятие идеологический отдел Волковысского райисполкома. С лекцией выступил референт по вопросам новых религиозных движений Минской епархии Белорусского Экзархата, доктор теологии Венского университета, преподаватель Минских Духовных Академии и Семинарии, преподаватель Института Теологии при БГУ Владимир Александрович Мартинович.

Владимир Александрович рассказал собравшимся: как классифицируются секты и культы; привел примеры действующих сект и культов на территории Беларуси; как те или иные секты проникают в учреждения образования и на предприятия; в чем состоит опасность сект; какие категории людей чаще всего уходят в секты; назвал основные противосектантские организации, которые действуют у нас в Беларуси и в других странах.

В конце Владимир Александрович подытожил, что секты не составляют конкуренцию традиционным Церквям, так как от сект страдают в основном неверующие, либо нецерковные люди. Православная Церковь, в частности, может быть хорошим и надежным помощником государству для борьбы с сектантством. Например, через систему образования представители Православной Церкви могут повышать религиозную грамотность у населения, что будет хорошей профилактикой сектантства.

Слушателями лектория были православные священнослужители, социальные педагоги и психологи учебных заведений района, а также некоторые чиновники райисполкома.

иерей Александр БОГДАН

ПАБУДАВАЛІ ЦАРКВУ РАЗАМ

Будаўніцтва храма ў гонар Сабору Усіх Беларускіх Святых у мікрараёне Вішнявец г.Гродна пачалося 1 красавіка 2002 года. Усе гэтыя гады прыхаджане сваімі сіламі ладзілі храм. 12 чэрвеня 2005 года адбылося асвячэнне ніжняга храма ў гонар святога пакутніка младзенца Гаўрыіла Беластоцкага. Дзякуючы нястомным працам вернікаў і падтрымцы дабрачынцаў 7 лістапада бягучага года адбудзецца доўгачаканая падзея – асвячэнне верхняга храма Сабора Усіх Беларускіх Святых.

Узвядзенне храма - цяжкая задача, як у матэрыяльным, так і ў духоўным плане, але ў той жа час гэта велізарнае шчасце і вялікі дар. Святы прападобны Серафім Сароўскі казаў: «Калі на вашу долю выпаў гонар будаваць Дом Божы, прыміце гэта як вялікі дар Тварца, бо правіца Гасподня тычыцца таго, хто будуе храмы, і многія грахі даруе Гасподзь».

Больш за 10 гадоў таму зарадзілася думка пабудаваць у горадзе Гродна новую святыню для праваслаўных вернікаў - храм у гонар Сабора Усіх Беларускіх Святых, храм, які б стаў сапраўды месцам асаблівай прысутнасці Бога на зямлі; цэнтрам асветніцкай, адукацыйнай, дабрачыннай дзейнасці; помнікам архітэктуры і культуры нашай краіны; гістарычным звяном паміж сапраўдным і будучым - і гэта толькі малая частка яго шматаблічнай сутнасці, якая з'яўляецца важнай не толькі для ўсіх праваслаўных хрысціян, але і для грамадства ў цэлым.

Гісторыя прыхода храма ў гонар Сабора Усіх Беларускіх Святых пачалася яшчэ ў 1994 годзе, калі Мітрапаліт Філарэт благаславіў рэгістрацыю ў горадзе над Нёманам яшчэ адной праваслаўнай абшчыны. Ужо праз некалькі гадоў гарадзенскія прадпрымальнікі Валянцін Дубатоўка і Віктар Калацкі пажадалі ахвяраваць частку сваіх грошай на богаўгодную справу будаўніцтва храма. З такой прапановай у канцы 1990-х яны звярнуліся да святара Анатоля Ненартовіча, клірыка Свята-Пакроўскага кафедральнага сабора, сакратара Гродзенскай епархіі. «Мы лічылі сваім абавязкам узвесці храм у гонар Беларускіх Святых, у гонар заступнікаў нашай беларускай зямлі, - успамінае Віктар Іванавіч Калацкі. - Але па-сапраўднаму мы ўсвядомілі, што будуем храм Божы, толькі праз 3 гады пасля ўтварэння прыхода. А галоўнае, што мы зразумелі: мы будуем не проста храм, мы будуем храм у сваёй душы, становімся сапраўднымі хрысціянамі».

У 1999 годзе ў дзень памяці Сабора Усіх Беларускіх Святых пасля Бажэственнай літургіі ў Свята-Барыса-Глебскай (Каложскай) царкве духавенства і вернікі на сваіх руках пранеслі праз увесь горад крыж Еўфрасінні Полацкай, які і ўсталявалі на месцы будучага будаўніцтва храма. З гэтага часу пустэльнае, нікому непатрэбнае месца стала дыхаць новым жыццём. Менавіта ў гэты дзень нарадзіўся новы прыход храма ў гонар Сабора Усіх Беларускіх Святых, настаяцелем якога па благаславенню Уладыкі Арцемія стаў святар Анатоль Ненартовіч. Цяпер кожную няд-

зелю айцец Анатоль у саслужэнні айца Віктара Свянціцкага з нешматлікімі прыхаджанамі сталі маліцца каля крыжа Гасподняга, здзяйсняючы малебен з акафістам. З кожным месяцам людзей, якія маліліся ля крыжа, станавілася ўсё больш, абшчына паступова стала ўзрастаць.

А ўжо ў снежні 2000 года многія гараджане змаглі назіраць за дзіўнай з'явай, якая адбывалася на вуліцах горада - чыгуначны вагон у суправаджэнні машын ДАІ і спецыяльнай тэхнікі прыбыў на месца будаўніцтва храма. Мала хто з прысутных мог тады паверыць у тое, што гэты чыгуначны вагон стане духоўным падмуркам вялікай прыхадской сям'і. Сваімі рукамі вернікі і простыя жыхары мікрараёна Вішнявецператварылі чыгуначны вагон у «новазапаветную скінію», як у будучыні "ахрысціць" яго Уладыка Арцемій.

І вось 1 красавіка 2001 года быў асвечаны часовы храм-вагончык, які вельмі хутка стаў для вернікаў па-сапраўднаму той Сіёнскай святліцай, дзе пасярод вернікаў знаходзіцца Хрыстос. Вельмі хутка на багаслужэннях стаў спяваць хоць і маленькі, але вельмі жывы хорык. «Служыў адзін святар, - успамінае адна з першых прыхаджанак і харыстак Вольга Філіпік, - а падпяваў яму хор, які быў зусім яшчэ нешматлікім (усяго два-тры харыста). Хочацца адзначыць, што ўсе тыя, хто прысутнічаў на малітвах, дружна ўторылі хору, хто як мог і ўмеў, і ад гэтага сумеснага саборнага спева было вельмі лёгка і неяк па-асабліваму малітоўна і радасна на душы. Калі на месцы будучага храма з'явіўся утульны цёплы вагончык, - працягвае Вольга, - вернікаў стала значна больш, паступова і колькасць нашага хору таксама пачала павялічвацца, а спеў наш станавіўся больш мілагучным. Наш хор не складаўся з пеўчых, якія адрозніваліся б вельмі высокім прафесіяналізмам і выдатнымі музычнымі здольнасцямі, не ўсё атрымлівалася адразу, прыходзілася шмат працаваць, даволі часта збірацца на спеўкі, але, па словах шматлікіх вернікаў, нашы спевы тады "дапамагалі ім маліцца", былі вельмі цёплымі, жыватворнымі, ад душы, ад чыстага сэрца». Першым рэгентам хору стала студэнтка музычнага вучылішча старанная Юлія Салей. Разам з развіццём прыходу стаў павялічвацца і царкоўны хор. З маленькага хору ў вагончыку ён вырас да паўнавартаснага калектыву. Святлана Бенаш, мэтанакіраваная і актыўная маладая дзяўчына, змяніла першага рэгента Юлію і многія гады паспяхова кіравала калектывам. А сёння рэгентам хору з'яўляецца вельмі таленавіты і працавіты чалавек, матушка Наталля Гаплічнік, якая не толькі здолела дабіцца высокіх вынікаў і ўзнагарод на розных фестывалях і конкурсах у Беларусі і за яе межамі, але змагла ўтварыць дружную харавую сям'ю, сям'ю, якая радуе вернікаў мілагучным, а галоўнае, малітоўным спевам, спевам ад самага сэрца.

У 2001 годзе было створана сястрыцтва ў гонар пакутніц Веры, Надзеі, Любові і маці іх Сафіі, якое аб'яднала самых актыўных жанчын прыходу. Сёстры ўзялі на сябе працу па арганізацыі багаслужэнняў і збору ахвяраванняў на будаўніцтва царквы, арганізавалі штотыднёвыя вячэрнія заняткі па вывучэнню Святога Пісання, іх клопатамі развілася сацыяльная і дабрачынная дзейнасць абшчыны. Сястрыцтва і сёння працягвае сваю актыўную дзейнасць і немагчыма ўжо ўявіць прыход храма ў гонар Сабору Усіх Беларускіх Святых без іх радаснай усмешкі ў храме, без арганізацыі святочных трапез для ўсіх вернікаў, без пастаянных клопатаў па добраўпарадкаванню прыхода. Усё гэта стала магчымым дзякуючы іх карпатлівай працы, іх гарачым імкненням тварыць богаўгодныя справы ў славу Госпада і на карысць бліжніх.

Яшчэ да пачатку здзяйснення багаслужэнняў у часовым храме-вагончыку айцец Анатоль і айцец Віктар у першую чаргу заняліся арганізацыяй нядзельнай школы для дзяцей. «Я абсалютна перакананы, - адзначае айцец Анатоль, - што нядзельная школа неабходна пры кожным прыходзе, і неабходнасць гэтак жа актуальна як і сам прыход, гэта яго неад'емная частка, якая вызначае шмат у чым не толькі будучыню прыхода, але і ў цэлым жыццяздольнасць вернікаў Праваслаўнай Царквы». Так, ужо ў верасні 2000

года была арганізавана нядзельная школа, у якой пачалі навучанне 32 чалавекі. Дзякуючы намаганням Алены Лявонцьеўны Шайко, арганізатара і першага выкладчыка нядзельнай школы, дзеці з радасцю сталі прыходзіць на заняткі, якія спачатку праходзілі ў будаўнічых бытоўках. «Першыя вучні нагадвалі мне першых хрысціян, - успамінае Алена Лявонцьеўна. - Яны, дваццаць чалавек, займаліся ў 2/3 будаўнічага вагончыку, у іншай частцы была кухня. Без асаблівых умоў

да заняткаў, яны гарэлі жаданнем Богаспазнання, іх вочы свяціліся. <...> Дзеці ў класах у першыя гады займаліся сумесна розных узростаў ад 7 да 14 гадоў, былі нават нехрышчоныя, многія дзеці прыводзілі ў храм сваіх бацькоў - гэта ўносіла ў жыццё школы і прыходу незгладжальныя перажыванні радасці, цуду, натхнення». Сёння нядзельная школа прыходу ўзрасла ў шмат разоў - у школе навучаюцца 240 дзяцей, калектыў настаўнікаў значна вырас да дзесяці чалавек і васьмі выкладчыкаў гурткоў. Акрамя асноўных заняткаў па вывучэнню Закона Божага, асноў хрысціянскай традыцыі, біблейскіх гісторый дзеці актыўна і з цікавасцю рыхтуюць ранішнікі з нагоды праваслаўных святаў, займаюцца ў разнастайных гуртках, ездзяць у паломніцкія паездкі па святых месцах, ходзяць у паходы. «Дзеці нясуць таксама і некаторыя паслушэнства, - распавядае прадзейнасць школы дырэктар Святлана Паўлаўна Бенаш, - хлопчыкі, найбольш годныя, вучацца і далучаюцца дапамагаць у алтары, дзяўчынкі дзяжураць па храме і каля абраза святога пакутніка младзенца Гаўрыіла Беластоцкага, старэйшыя дзеці на 5-ці хвілінках пад кіраўніцтвам настаўнікаў рыхтуюць матэрыял і распавядаюць аб царкоўных навінах».

1 красавіка 2002 года пасля малітвы за Бажэственнай літургіяй і малебна пачаліся працы па ўзвядзенню храма. Інстытут «Гроднаграмадзянпраект» выканаў дакументацыю па будаўніцтве храма і добраўпарадкаванні тэрыторыі вакол яго. Аўтарам і галоўным архітэктарам праекта, а лепш сказаць, натхняльнікам, стала Ніна Сяргееўна Емяльянава. Галоўны інжынер праекта Уладзімір Рыгоравіч Дземьянчук не толькі ўзначаліў творчы калектыў па праектаванні храма, але і прымаў самы актыўны ўдзел у будаўніцтве. Арганізацыю і выкананне ўсіх будаўнічых работ узначаліў адзін з першых вернікаў прыхода Аляксандр Калінка, для якога будаўніцтва храма стала асноўнай справай жыцця. Так, намаганнямі невялікай колькасці людзей пачалася вялікая справа - будаўніцтва праваслаўнага храма. А праца чакалася доўгая і цяжкая, але будаўнікі, прыхаджане і святары прыходу нястомна маліліся Богу аб хутчэйшым ўзвядзенні храма і верылі, памятаючы словы Евангелія: “дзе двое ці трое сабраныя ў імя Маё, там Я пасярод іх” (Мц. 18,20), з Божай дапамогай усё атрымаецца. «Бывалі цяжкія моманты, моманты, калі хацелася проста апусціць рукі, не было сродкаў і сіл, але і гэта з Божай дапамогай мы перажылі ўсе разам», - распавядае настаяцель храма.

2005 год стаў асабліва радасным для прыхаджан «вагончыка», як тады называлі часовы храм. 12 чэрвеня Праасвяшчэннейшы Арцемій, епіскап Гродзенскі і Ваўкавыскі, у саслужэнні настаяцеля, кліру прыхода, духавенства епархіі і шматлікіх гасцей асвяціў ніжні храм у гонар святога пакутніка младзенца Гаўрыіла Беластоцкага. Пачалася новая старонка ў гісторыі прыхода, запоўненая новымі планамі і імкненнямі.

У верасні гэтага ж года было арганізавана маладзёжнае брацтва ў гонар прападобнамучаніка Серафіма, архімандрыта Жыровіцкага, брацтва сабрала разам маладых вернікаў. Актыўная моладзь, кіруючыся словамі Свяшчэннага Пісання: «Ніхто хай не пагарджае юнацкасцю тваёю; але будзь узорам для верных у слове, у жыцці, у любові, у духу, у веры, у чысціні» (І Цім. 4:12), з вялікім энтузіязмам стала займацца справамі міласэрнасці. Наведванне бальніцы, акармленне выхаванцаў Дзіцячага дома Кастрычніцкага раёна г.Гродна, дапамога сем'ям дзяцей-інвалідаў, арганізацыя душакарыснага вольнага часу, клопат аб нядзельнай школе, удзел у семінарах і форумах, сустрэчы з моладдзю іншых прыходаў, паломніцтвы па святых месцах Беларусі і краінам замежжа, дапамога на прыходзе - сталі для братчыкаў пастаяннымі справамі.

У гэтым жа 2005 годзе з навучэнцаў нядзельнай школы прыхода быў створаны дзіцячы хор з мэтай не толькі навучыць дзяцей выконваць царкоўныя спевы, але па-сапраўднаму выхаваць іх як хрысціян. Першым сур'ёзным выпрабаваннем для юных спевакоў стаў Фестываль праваслаўных песнапенняў «Каложскі Благавест 2008», адно з самых цікавых культурных падзей горада і Гродзенскай епархіі. Да шчасця дэбют калектыву стаў паспяховым, і таму жадаючых спяваць у дзіцячым хоры з кожным годам становіцца ўсё больш. Паездкі і ўдзел у розных фестывалях і конкурсах сталі неад'емнай часткай жыцця маленькіх харыстаў. З апошніх дасягненняў дзіцячага хору - 1 месца ў катэгорыі дзіцячыя і моладзевыя хоры на Міжнародным Фестывалі Гайнаўскія дні царкоўнай музыкі ў горадзе Гайнаўка (Рэспубліка Польшча). Кіраваць хорам з 2011 года стала матушка Наталля Бяляцкая, якая надала новы імпульс калектыву і імкненне да новых дасягненняў у мастацтве харавога спеву.

Нягледзячы на тое, што ў ніжнім храме здзяйсняліся паўнавартасныя богаслужэнні, вернікі ўсё ж такі з нецярпеннем чакалі пачатку работ па ўзвядзенні верхняга храма. Недахоп сродкаў, адсутнасць будаўнічых матэрыялаў пастаянна стрымлівалі будаўніцтва. Але, тым не менш, намаганнямі духавенства і вернікаў, ахвярадаўцаў і дабрачынцаў храм паступова стаў будавацца, а з кожным месяцам сцены будучага храма ўзвышаліся. У 2009 годзе адбылася вялікая падзея ў жыцці храма, якой чакалі многія людзі. 5 мая пасля ўрачыстага багаслужэння, на якім прысутнічаў Уладыка Арцемій, духавенства, прыхаджане, мэр горада Барыс Казялкоў і шматлікія госці, былі асвечаны вежавыя крыжы і ўстаноўлены тры залатыя купалы, выкананыя ў візантыйскім стылі. Храм у прамым сэнсе слова заззяў. Несумненна, ушэсце купалоў і крыжоў - кульмінацыя, але не апошні этап будаўніцтва. Працы было яшчэ нямала. Але з Божай дапамогай любое добрае пачынанне адбудзецца.

Так, 31 снежня 2010 года, напярэдадні Новага года, ужо ў сценах новага верхняга храма быў здзейснены акафіст з малебнам «Слава Богу за ўсё». У пачатку 2011 года ў верхнім храме пачалі ўсталёўваць іканастас. І 24 красавіка людзі, якія прыйшлі асвячаць пасху, змаглі ўбачыць па-сапраўднаму цуд: разны іканастас з пісанымі абразамі.

Больш чым 10 гадоў існавання прыхода з невялікай групы людзей, якія маліліся ля крыжа Гасподняга па нядзелях, прыход храма ў гонар Сабора Усіх Беларускіх Святых стаў адной вялікай дружнай сям'ёй. Так, гэтая сям'я складаецца з вельмі розных людзей, з рознымі характарамі, з рознымі звычкамі, але галоўнае, што ў іх ёсць адна мэта - узвядзенне Дома Божага. Безумоўна, развіццё прыходу, яго ўзрастанне, яго дасягненні, ды і ў цэлым атмасфера шмат у чым, калі не абсалютна ва ўсім, залежыць ад духавенства, ад асабістага прыкладу святароў прыхода. Менавіта іх палымяныя шчырыя малітвы, гарачыя пропаведзі, самаадданае служэнне далі плён - забіла новая крынічка духоўнасці, да якой пацягнуліся людзі, колькасць вернікаў з кожным годам павялічваецца. На працягу ўсіх гадоў нясе сваю паслухмянасць настаяцеля мітрафорны протаіерэй Анатоль Ненартовіч. Некалі панамар, затым дыякан храма-вагончыку Уладзіслаў Ракуцін зараз з'яўляецца святаром храма. Да траўня 2009 года, у самыя цяжкія часы да здзяйснення прыхадскога жыцця, служыў тут айцец Віктар Свянціцкі. Неўзабаве яго змяніў навучэнец Мінскай Духоўнай Семінарыі іерэй Сергій

Дзяшук, ён жа і ўзначаліў маладзёжнае брацтва, надаўшы яму новае развіццё. На працягу 2 гадоў нёс сваё дыяканскае служэнне тут айцец Іаан Аўсіевіч. З кастрычніка 2010г. сваё служэнне на прыходзе храма Сабора Усіх Беларускіх Святых пачаў дыякан Павел Церашкоў.

Цяпер ідзе актыўная падрыхтоўка да асвячэння храма, якое адбудзецца 7 лістапада гэтага года, адбудзецца падзея, якую з нецярпеннем чакаюць усе вернікі не толькі прыхода, але і ўсяго горада.

«Да гэтага мы імкнуліся, але мы не збіраемся на гэтым спыняцца. Ёсць яшчэ шмат праектаў і ідэй, якія мы хочам увасобіць у жыццё», - адзначае айцец Анатоль.

Храм у гонар Сабора Усіх Беларускіх Святых яшчэ не мае векавой гісторыі, яго гісторыя - крыху больш за дзесяцігоддзе, але гэта гісторыя планаў і здзяйсненняў, перажыванняў і радасных момантаў, надзей і Божай дапамогі. А галоўнае, гэта гісторыя беларускага народа, які пабудаваў праваслаўны храм для сваіх унукаў і праўнукаў. На заклік – “Пабудуем Царкву разам!” – адгукнуліся многія вернікі, і галоўная мэта – будаўніцтва храма – ажыццявілася. А таму мы з упэўненнасцю можам сказаць – мы “Пабудавалі царкву разам!”

7 лістапада 2011г. мы зможам разам з усімі праваслаўнымі вернікамі горада Гродна адчуць радасць, радасць асвячэння яшчэ адной святыні беларускай зямлі. 7 лістапада мы саборна ўзнясём свае малітвы нябесным заступнікам нашай зямлі: «Усе святыя зямлі беларускай, маліце Бога за нас».

Юлія ШТАЛІКАВА

Протаіерэй Аляксандр Коўш: вяртанне з забыцця

У міжваеннай Вільне імя Аляксандра Каўша было вядома бадай кожнаму праваслаўнаму беларусу. Але сёння яно рэдка сустракаецца нават у гістарычных творах і даследаваннях. Жыццё гэтага чалавека, у якім цудоўным чынам пераплячіся палітыка і вера, грошы і турма, патрыятызм і хрысціянства, магло ўжо даўно стаць сюжэтам для якога-небудзь рамана ці кінафільма. Забіты ў часы вайны, святар не пакінуў нам мемуараў ды шматтомных разважанняў, але ён пакінуў нам напамін, што лёс беларускага пастыра ў ХХ стагоддзі – гэта лёс пакутаў і ахвяраў. І вось прыйшоў час у поўнай меры прасачыць гэты лёс і прыадчыніць яшчэ адну старонку гісторыі Праваслаўнай Царквы на Беларусі, якая так доўга была зачынена замком часу.

Будучы святар нарадзіўся 2 жніўня 1884г. у вёсцы Верцялішкі (па іншых звестках у весцы Рыдзялі Верцялішскай воласці) Гродзенскага павета ў праваслаўнай сялянскай сям’і. Усяго сям’я Коўш мела дзесяць дзяцей, але многія з іх памерлі яшчэ ў дзяцінстве. Гэты лёс мог напаткаць і маленькага Аляксандра – маці ўжо рыхтавалася яго пахаваць – але смерць на гэты раз абмінула іх дом. Хлопчык вырас і пражыў доўгае і бурлівае жыццё.

Пасля заканчэння мясцовай школы настаўнікі накіравалі Аляксандра, як даволі здольнага і добрасумленнага юнака, на навучанне ў Свіслацкую настаўніцкую семінарыю. Скончыўшы семінарыю ў 1904г., ён, кажучы сучаснай мовай, быў “размеркаваны” настаўнікам у мястэчка Дамачава Брэсцкага павета (некаторыя біёграфы Каўша сцвярджаюць, што ён працаваў настаўнікам на Століншчыне, што падаецца нам памылковым). Адпрацаваўшы абавязковыя чатыры гады ў мясцовым народным вучылішчы, ён вырашыў пакінуць гэтыя мясціны і пераехаць у Люблін. Магчыма на такое рашэнне маглі паўплываць цяжкія матэрыяльныя ўмовы, якія адчуваў малады настаўнік у пачатку сваёй кар’еры. У Любліне Аляксандр скончыў бухгалтарскія курсы і ўладкаваўся ў аддзяленні Рускага дзяржаўнага банку на пасаду канцылярскага чыноўніка (праз тры гады ён ужо стаў рахунковым чыноўнікам другога разраду). Напачатку Першай сусветнай вайны банкаўскае аддзяленне разам з усімі супрацоўнікамі было эвакуіравана ўглыб Расіі. Аляксандр Коўш першапачаткова жыў у Маскве, потым у Разані, Славянску, Майкопе. Але Радзіма клікала свайго сына назад. Пасля цяжкага бежанскага жыцця і ўсіх рэвалюцыйных ліхалеццяў ён вырашае вярнуцца дамоў, на Гродзеншчыну, якая ў гэтыя часы ўжо стала, паводле Рыжскага мірнага дагавора, часткай тэрыторыі т. зв. “Другой Рэчы Паспалітай”. Менавіта ў Гродне адбудзецца фактычна яго другое нараджэнне, нараджэнне ў якасці святара.

Рашэнне прыняць духоўны сан і звязаць сваё жыццё з Богам А.Коўш, магчыма, прыняў падчас знаходжання ў эвакуацыі. Маральная дэградацыя і духоўны секулярызм, якія панавалі ў расійскім грамадстве часоў рэвалюцыі, прымушалі многіх бачыць у Царкве і хрысціянстве апошні паратунак. Асабліва гэта датычылася інтэлігенцыі, той праслойкі грамадства, якая першапачаткова згубіла

Хрыста дзеля моднага матэрыялізму, але потым, насыціўшыся рэвалюцыйнымі “свабодамі”, зноў пачалі вяртацца да хрысціянскага светапогляду, зноў шукаць выйсця з вялізарнай духоўнай ямы, у якую самі, не жадаючы гэтага, трапілі. Некаторыя прымалі святарства, каб канчаткова парваць з былымі ідэямі і перакананнямі. Так, напрыклад, у 1918г. святаром стаў вядомы расійскі філосаф і эканаміст Сяргей Булгакаў. Такі ж самы лёс абраў для сябе і Аляксандр Коўш. У 1921г. епіскапам Гродзенскім Уладзімірам (Ціханіцкім) ён быў рукапаложаны ў сан праваслаўнага святара. З гэтай хвіліны і да самога свайго канца айцец Аляксандр будзе добрасумленна і самаахвярна служыць Богу і свайму народу.

Амаль усё пастырскае служэнне протаіерэя Аляксандра прыпадае на 1920 – 1930-я гг., калі Заходняя Беларусь уваходзіла ў склад Польскай дзяржавы. Гэта былі даволі цяжкія часы для праваслаўных. Улады краіны надавалі вялікую ўвагу развіццю рыма-каталіцкага касцёла, які фактычна меў статус пануючага веравызнання. Праваслаўная царква ж апынулася ў становішчы канфесійнай меншасці. Пры гэтым польскія духоўныя і свецкія ўлады паступова звужалі сферу ўплыву праваслаўя, пераследвалі духавенства, што нярэдка прыводзіла да канфлікту не толькі на рэлігійнай, але і на этнічнай глебе. З пачатку 1920-х гг. у праваслаўных рэгіёнах Польшчы пачалі праводзіцца акцыі рэвіндыкацыі, г. зн. перадачы касцёлу культавых будынкаў і іншай рухомай і нерухомай маёмасці, што раней належала ўніятам і каталікам, але была перададзена былым царскім урадам Праваслаўнай Царкве. За ўвесь міжваенны час у каталіцкія касцёлы было пераўтворана прыблізна 1300 храмаў праваслаўных. Вельмі частымі былі выпадкі, калі адабраныя цэрквы зачыняліся і доўгі час пуставалі, бо ў праваслаўных мясцовасцях наўпрост не было патрэбнай колькасці прыхаджан-католікаў. Акрамя гэтага, улады здзяйснялі палітыку “рэдукцыі” – штучнага змяншэння лічбы праваслаўных прыходаў. Згодна з гэтым, прыход мог існаваць толькі тады, калі ён налічваў не менш 3 тысяч вернікаў, у адваротным выпадку яго зачынялі (для параўнання каталіцкая парафія магла існаваць нават пры наяўнасці 500 парафіян).

Нялёгка жылося ў міжваеннай Польшчы і праваслаўным святарам. Ужо той факт, што духавенству было цяжка атрымаць польскае грамадзянства, адлюстроўвае яго няроўнае і цяжкае становішча. Ня маючы пашпарту, многія святары былі дэпартаваны польскімі уладамі ў СССР, дзе яны пасля сталі ахвярамі сталінскіх рэпрэсій. Вядомы беларускі палітык В.Рагуля ў сваіх успамінах прыгадваў, што “...ў жыцці на праваслаўных святароў глядзелі з падазрэннем, а часамі і з нянавісцю. Праваслаўны святар быў пад строгім наглядам каменданта паліцэйскага пастарунку...”. Духавества ўсё часцей пачало далучацца да нацыянальнага руху ўкраінцаў і беларусаў, каб хоць нейкім чынам абараніць свае правы і правы сваіх прыхаджанаў.

Польскі ўрад таксама вырашыў усталяваць і лаяльную да сябе структуру кіраўніцтва Праваслаўнай Царквы. 14 чэрвеня 1922г. на саборы епіскапаў у Варшаве мітрапаліт Георгій абвясціў аб стварэнні Польскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Супраць гэтага адразу выступілі кіраўнікі ўсіх трох заходнебеларускіх епархій (Віленскай, Гродзенскай і Пінскай), а таксама многія багасловы і царкоўныя дзеячы. Яны патрабавалі вырашыць пытанне аўтакефаліі кананічным шляхам на царкоўным саборы. Але да сярэдзіны 1924г. амаль усе нязгодныя іерархі страцілі свае пасады і былі вымушаны пераехаць за мяжу. У тым жа 1924г. канстанцінопальскі патрыярх пацвердзіў аўтакефалію Праваслаўнай Царквы ў Польшчы (хадзілі чуткі, што яго згода каштавала польскаму ўраду 30 000 франкаў). З гэтага часу Царква паступова палітызавалася, улады пачалі актыўна выкарыстоўваць яе ў якасці сродка асіміляцыі няпольскага славянскага насельніцтва краіны.

Ва ўмовах глыбокага крызісу праваслаўя ў Польшчы частка святароў, грунтуючыся на прынцыпе саборнасці, вырашыла наблізіць Царкву да патрэбаў і жаданняў простага народа. Не звяртаючы ўвагу на сваркі ў пакоях мітрапалітаў і епіскапаў, гэтыя святары імкнуліся працягнуць духоўнае выхаванне сваёй паствы хрысціянскім ідэалам і дапамагчы народу ў яго гаротным становішчы. У іх кагорце быў і протаіерэй Аляксандр Коўш. Яго першым месцам службы быў прыход у в.Дзятлавічы Ваўкавыскага павету. Тут ён упершыню сутыкнуўся з усімі цяжкасцямі праваслаўных беларусаў. Таму ў сваіх казаннях святар заклікаў сялянаў змагацца за свае правы, не забываць родную мову, адчыняць беларускія школы і супрацьстаяць пранікненням паланізацыі. Святар у гэты час таксама пазнаёміўся з некаторымі дзеячамі беларускага руху. У госці да яго прыязджалі беларускія соймавыя паслы П.Мятла і П.Валошын, а вядомы беларускі сенатар і абаронца праваслаўя В.Багдановіч чытаў у мясцовай царкве “Апостала” па-беларуску. Знаёмства з беларускімі палітыкамі прадвызначыла далейшы лёс святара. Калі ў 1925г. у Вільне пачаў ствараццa Беларускі кааператыўны банк, айцу Аляксандру, як спецыялісту ў банкаўскай сферы, была прапанавана пасада бухгалтара. Беларускі рух меў тады даволі абмежаваную колькасць вопытных фінансавых работнікаў, і таму Коўш прыняў гэтую прапанову, нягледзячы на свой духоўны статус. Але пры гэтым ён не пакідаў царкоўнага служэння: яму быў перададзены занядбаны прыход у віленскім прадмесці Сніпішкі, дзе ён за некалькі месяцаў аднавіў і адрэмантаваў прыхадскі храм, які падчас Першай сусветнай вайны быў ператвораны ў

электрычную станцыю. Акрамя гэтага айцец Аляксандр з 1926г. пачаў выкладаць Закон Божы для навучэнцаў Віленскай беларускай гімназіі. У Вільне ён стаў адным са стваральнікаў Беларускага Дабрадзейнага таварыства, якое займалася матэрыяльнай апекай незаможных і абяздоленых, а таксама з'яўляўся адным з заснавальнікаў прафесійнага Саюза беларускіх настаўнікаў.

Праца ў Беларускім кааператыўным банку вымагала збліжэння з дзеячамі легендарнай "стотысячнай" Беларускай сялянска-работніцкай грамады. Ужо ні для каго не сакрэт, што менавіта праз гэты банк БСРГ атрымлівала грашовыя сродкі для сваёй дзейнасці з усходу. Некаторыя лідары гэтай беларускай партыі былі ў адзін час і сябрамі камуністычных арганізацый, напрыклад Б.Тарашкевіч, П.Валошын, Р.Астроўскі і інш. Зараз цяжка сказаць, якую ролю ў БСРГ адыгрываў святар Аляксандр Коўш, дый увогуле ці быў ён сябрам гэтай партыі. Службоўца II аддзелу Генеральнага штабу польскага войска ў "Кароткім нарысе беларускага пытання" выказвае даволі супярэчлівыя думкі наконт гэтага: "Што датычыць рэлігійных справаў, то... Грамада імкнулася выкарыстаць Царкву ў сваіх мэтах. Прыхільнікі Царквы выказваліся супраць аўтакефаліі праваслаўя ў Польшчы і імкнуліся да стварэння г. зв. Жывой царквы, інструменту бальшавікоў. У гэтай справе адкрыта дзейнічаў сенатар Аляксандр Уласаў, а патаемна – поп Аляксандр Коўш, камуніст. Ён быў адначасова адным з дырэктараў (дырэктарам банка быў Р.Астроўскі – А.Г.) і скарбнікам Беларускага кааператыўнага банка ў Вільні, дзякуючы чаму меў вырашальны ўплыў на падзел крэдытаў для асобных беларускіх арганізацый. Коўш меў вельмі шырокія кантакты з праваслаўным святарствам на правінцыі і, такім чынам, быў значнай для БСРГ асобай". Але, здаецца, польская выведка валодала нязначнай і спрэчнай інфармацыяй на гэты конт і таму трохі падмалявала асобу А.Каўша, зрабіўшы з яго камуніста ды абнаўленца. Наўрад ці праваслаўны святар быў актывістам бязбожнай кампартыі. Забягаючы наперад, зазначым, што ў 1939г., пасля далучэння Заходняй Беларусі да БССР, бальшавікі арыштоўвалі многіх былых дзеячаў КПЗБ і КПП як шпіёнаў і трацкістаў, але Аляксандр Коўш застаўся на свабодзе. А вось яго сувязі з сенатарам Уласавым хутчэй за ўсё мелі месца ў рэальнасці. Апошні ў сярэдзіне 1920-х гг. наладзіў трывалыя кантакты з метадысцкай царквой, якая прафінансавала некаторыя праекты беларускага руху, у тым ліку і БСРГ. Верагодна, пры дапамозе Уласава Коўш пазнаёміўся з некаторымі метадыстамі і згадзіўся прыняць удзел, разам з А.Луцкевічам і Р.Астроўскім, у перакладзе Бібліі на беларускую мову. Магчыма, частка перакладу вядомага гельсінфорскага беларускамоўнага выдання Новага Запавету 1931г. належыць як раз такі пяру айца Аляксандра.

У студзені 1927г. па ўсёй Заходняй Беларусі адбыліся арышты прыхільнікаў Грамады. Аляксандр Коўш, як галоўны бухгалтар банку, непасрэдна звязаны з "грашыма для партыі" таксама быў арыштаваны. Некаторы час сядзеў у віленскай турме Лукішкі. Затым разам з астатнімі дзеячамі БСРГ быў этапіраваны ўглыб Польшчы – у турму Вронкі. У вагоне цягніка разам са святаром аказаўся вядомы беларускі палітык Сымон Рак-Міхайлоўскі. У сваім "Турэмным дзённіку" ён пакінуў цікавыя запісы пра этап у Вронкі ды пра А.Каўша: "Сумна. Дзялюся ўкрадкай і адрывачна сваімі домысламі з Коўшам. Той – зусім дрэнна настроены, упаў духам. Пачынаю разважаць яго (а пры гэтым і сябе!), што пабаяцца публічнае апініі..., праз дні 2-3 ужо будзе ў газэтах, куды нас вывезлі... "А можа нас амністуюць?!" – шэпча збялелымі губамі ўвесь час бледны ўсё Коўш. Смяюся я. Новае пытанне Коўша шэптам: "А можа нас вязуць куды-небудзь у глуш, каб расстраляць?". – Ды кіньце Вы чорныя думкі!" – урэшце голасна ўжо кажу яму я. Азіраецца паліцыянт і напамінае, што трэба маўчаць... Пачынаю снедаць. На мігі прапаную Коўшу гарбату і закуску. Адмаўляецца, ня можа есці. Сядзіць замыслёны". Жах апанаваў святара перад таямнічай невядомасцю. Але страх быў гэты дарэмны – у сакавіку 1927г. Каўша вызваляюць пад заклад да прыгавора суда. Ён вяртаецца ў Вільню, дзе і працягне сваю грамадска-царкоўную справу.

У Вільне вызвалены святар даведаецца, што епіскап Феадосій пазбавіў яго прыхода ды ўвогуле забараніў адпраўляць усе літургічныя службы. Засталося толькі месца настаўніка ў беларускай гімназіі. У гэты час А.Коўш збліжаецца з групай В.Багдановіча, якая выступае супраць палітызацыі царквы і аўтакефаліі. У выдаваемым Багдановічам часопісе "Праваслаўная Беларусь" ён пад псеўданімам "Вукол" змяшчае артыкулы пра кааперацыю, у якіх падкрэслівае вялікае значэнне апошняй у грамадскім і эканамічным жыцці. Але супрацоўніцтва з Багдановічам было нядоўгім. У пачатку 1928г. варшаўскі мітрапаліт Дыянісій, каб прыняць удзел у парламенцкіх выбарах, пры дапамозе польскіх уладаў стварае "Праваслаўнае дэмакратычнае аб'яднанне" з мэтай адцягнуць частку галасоў ад несупыннага Багдановіча ды іншых беларускіх арганізацый. У шэрагах гэтага аб'яднання мы сустракаем прозвішча і протаіерэя Аляксандра. Ён нават стаў рэдактарам першага і апошняга нумару часопіса "Народная ніва", які выдавала варшаўская кансісторыя з разліку на выбары адразу на трох мовах. Набліжаўся суд над Грамадой, і, магчыма, жах турмы зноў пераадолеў айца Аляксандра, што прымусіла яго зрабіць крок насустрач лаяльным праўрадавым групоўкам. На судзе, які адбыўся ў лютым 1928г., з Каўша былі

зняты ўсе абвінавачванні. Дарэчы ў яго абарону выступаў усё той жа Вячаслаў Багдановіч, які, нягледзячы на ідэйныя разыходжанні, вельмі добра адклікаўся аб святары і падкрэсліваў, што ведае яго як чалавека "дзельнага, працавітага і беражлівага".

Пасля суда протаіерэй Аляксандр працягнуў сваю культурную і царкоўную працу з новым імпэтам. Са згоды віленскага духавенства ён час ад часу служыць набажэнствы для беларускіх гімназістаў у напаўразбуранай Пятніцкай царкве – самай старажытнай праваслаўнай святыне горада Вільна, пабудаванай яшчэ ў XIV ст. вялікай княжной Марыяй Яраславаўнай, жонкай Альгерда. Дзякуючы стараннем Каўша, храм быў адноўлены і на некалькі гадоў стаў фактычна адзіным месцам ва ўсёй Польшчы, дзе можна было пачуць беларускамоўную службу і казанні. Але ў міжваенны час Пятніцкая царква не мела ўласнага прыхода і была прыпісана да Мікалаеўскай царквы, якая размяшчалася непадалёк. Айцец Аляксандр пачынае выступаць за тое, каб беларусы мелі ў Вільна свой паўнавартасны прыход з храмам. Улетку 1928г. ён разам з Р.Астроўскім, тагачасным дырэктарам Віленскай беларускай гімназіі, звярнуліся да мітрапаліта Дыянісія з просьбаю наконт асобнага беларускага прыхода. Мітрапаліт даў дазвол епархіяльным уладам на яго стварэнне, але віленскі архіепіскап Феадосій паставіўся да гэтага даволі скептычна. Ён, не жадаючы абвяшчаць адзін з пяці віленскіх прыходаў як беларускі, прапанаваў заснаваць прыход пры Пятніцкай царкве. Але на гэта трэба было атрымаць дазвол польскага міністэрства веравызнанняў і публічнай асветы. Дасланае ў міністэрства прашэнне згубілася ў бюракратычнай руціне і справа з беларускім прыходам замарудзілася. Была спроба ўзнавіць яе ў 1929г., але ні Коўш, ні Астроўскі не змаглі дасягнуць пастаўленнай мэты.

У гэтыя часы айцец Аляксандр таксама пачаў актыўна займацца выдавецкай і асветніцкай працай. У канцы 1920-х гг. уся праваслаўная грамадскасць Польшчы чакала царкоўнага Сабора, на якім планавалася канчаткова вырашыць ўсе злабадзённыя праблемы Царквы. Гэта падштурхнула многіх праваслаўных дзеячоў актывізаваць сваю дзейнасць, каб паспець выказаць уласны пункт гледжання па царкоўным пытанням. З 1 верасня 1928г. пад рэдакцыяй айца Аляксандра пачаў выходзіць "царкоўна-народны" двухтыднёвік "Беларуская зарніца". "Праваслаўная Царква, як і кожная іншая, не павінна служыць матэрыялам для палітычных і партыйных эксперыментаў, – пісаў святар у сваім першым праграмным артыкуле. – Справа ўпарадкавання Праваслаўнай Царквы з`яўляецца правам выключна саборнага розуму і нашага праваслаўнага сумлення". Закранаючы праблему беларусізацыі Царквы, айцец Аляксандр падкрэсліваў, што царкоўна-славянская мова павінна застацца мовай багаслужэнняў, а казанні ды выкладанне ў школах Закону Божага неаходна праводзіць па-беларуску. У часопісе акрамя ўласных артыкулаў А.Каўша таксама змяшчаліся нарысы, прысвечаныя гісторыі Царквы, павучальныя апавяданні для моладзі, афіцыйныя дакументы мітраполіі і пераклады (напрыклад, на беларускую мову быў перакладзены твор М.Бярдзяева "Царства Божае і царства кесара"). Усяго выйшла 13 нумароў "Беларускай зарніцы". У маі 1929г. часопіс, верагодна з-за фінансавых цяжкасцяў, перастаў выдавацца, пакінуўшы значны след у заходнебеларускім культурным жыцці як трэцяе беларускамоўнае праваслаўнае выданне.

У 1930г. айцец Аляксандр стаў віцэ-старшынёй Цэнтральнага беларускага праваслаўнага камітэта, мэтай якога было аб'яднаць намаганні праваслаўных беларусаў у барацьбе супраць паланізацыі і амаралізацыі Праваслаўнай Царквы ў Польшчы. Але праца ў камітэце і сяброўства з яго кіраўніком Ф.Вернікоўскім шмат чым каштавалі святару. Ён пачаў паступова аддаляцца ад свайго сябра Р.Астроўскага, і той адразу пераўтварыўся ў яго заклятага ворага. Былы дзеяч Грамады ды дырэктар кааператыўнага банку Астроўскі стаў цяпер лаяльным паланафілам і ў сваім часопісе "Голас праваслаўнага беларуса" імкнуўся ўсялякім чынам дыскрэдытаваць былога калегу. Існуе версія, што карані гэтага канфлікту ўзыходзілі яшчэ да часоў іх сумеснай працы ў банку. Коўш, як галоўны бухгалтар, хутчэй за ўсё ведаў пра пэўныя махінацыі Астроўскага з грашовымі сродкамі. Апошні ж, магчыма, баяўся, што святар, пазбавіўшыся яго кантролю, у вызначаны момант перастане маўчаць, таму з дапамогай паклёпаў ды сваіх сувязяў у епархіі спрабаваў адсунуць айца Аляксандра далей ад Вільні. Коўш быў пазбаўлены пасады законанастаўніка беларускай гімназіі ды пераведзены святаром у Мікалаеўскую царкву. Але тут ён не паспеў нават адслужыць першую літургію. У "Голасе праваслаўнага беларуса" было змешчана "Открытое письмо", у якім быццам бы "прихожане Виленской Свято-Николаевской церкви" абураліся новым прызначэннем Каўша. "Во избежание неприятностей и недоразумений... мы просим Вас не навязывать приходу Вашей особы, совершенно для него неприемлемой", – лямантавалі "вернікі". Айца Аляксандра вінавацілі ва ўсіх магчымых злачынствах, нават у тым, што ён сябруе з уніятамі і... голіць бараду (абвінавачанне ў сувязях з уніятамі было найбольш папулярным у Р.Астроўскага і яго прыхільнікаў). У рэшце рэшт у верасні 1932г. віленскія духоўныя ўлады перавялі гаротнага святара ў вёску Норыца (Ласіцы) Пастаўскага павета, дзе ён стаў настаяцелем мясцовай царквы. Фактычна гэта была ссылка. Тагачасная

праваслаўная газета “Царква і народ” паведамляла: “У дзень ад’езду на вакзале прадстаўнікі ад беларускіх праваслаўных арганізацый, моладзь і студэнтства шчыра развіталіся з любым пастырам, якога запэўнілі, што – вытрымаюць і перамогуць”. На сваім новым месцы службы айцец Аляксандр не мог займацца ані грамадскай, ані выдавецкай справай, але, як і раней, прамаўляў казанні па-беларуску і стварыў царкоўны хор, які спяваў беларускія духоўныя песні. Гэта прыйшло недаспадобы польскай адміністрацыі і ён у 1937г. быў вымушаны пераехаць у в.Кастыкі Вялейскага павета.

У Вільню айцец Аляксандр вернецца толькі ў канцы 1939г., калі гэты горад савецкімі ўладамі ўжо будзе перададзены Літве. Зноў пачне служыць у Мікалаеўскай царкве, каля яе будзе і жыць, у кватэры настаяцеля Бяляева. У 1940 – 1941 гг., ужо ў савецкай Літве, ён уладкуецца на пасаду галоўнага бухгалтара Літоўскага дзяржаўнага банка, разам з вядомым ксяндзом Адамам Станкевічам будзе кіраваць беларускай секцыяй Чырвонага Крыжа. Што датычыцца апошніх гадоў жыцця Аляксандра Каўша, то яны выглядаюць даволі супярэчлівымі і таямнічымі. Паводле пашыранай сярод гісторыкаў версіі, восенню 1941г. святар перабраўся ў Мінск, дзе будзе працаваць у выдавецкім аддзеле мясцовай епархіі. Потым ён атрымае прыход у в.Плешчаніцы Лагойскага раёну, які фактычна адновіць з нуля. Насуперак загаду нямецкай адміністрацыі, айцец Аляксандр таемна хрысціў і вянчаў яўрэяў, рызыкуючы сваім жыццём. За гэта ў 1943г. ён быў арыштаваны гестапа, і, верагодна, расстраляны ў мінскай турме.

Ужо пасля вайны, у асяроддзі беларускай эміграцыі з’явяцца іншыя версіі гібелі А.Каўша. Гісторык Іван Касяк і Святаслаў Коўш, сын святара, выкажуць думку, што прычынай забойства айца Аляксандра быў правакацыйны данос, створаны антыбеларускімі сіламі яшчэ ў Вільне і перададзены немцам. Верагодна, да гэтага даносу прыклаў руку і Р.Астроўскі. Набіраючы ў гэтыя часы папулярнасць сярод акупантаў і беларускіх калабарантаў, ён, верагодна, імкнуўся ліквідаваць на сваім шляху ўсё тое, што звязвала яго з Грамадой ды камунізмам. Яшчэ адзін беларускі дзеяч, Язэп Малецкі, на старонках газеты “Бацькаўшчына” агучыў свой пункт погляду наконт смерці святара. Згодна з ім айцец Аляксандр не быў расстраляны немцамі ў 1943г., а быў забіты літоўскімі паліцыянтамі яшчэ ўвосень 1941г. у в.Ласіцы – месца сваёй ранейшай пастырскай службы. Ва ўсялякім выпадку вядома, што святар загінуў пакутніцкай смерцю, а яе абставіны, мяркуем, безумоўна будуць яшчэ раскрыты.

Сёння ў віленскай Пятніцкай царкве наўрад ці ўспамінаюць пра протаіерэя Аляксандра Каўша, тое ж самае, як і ў гродзенскім Пакроўскім саборы, дзе ён некалі прымаў свой духоўны сан. Але ўпэўнены, што час зробіць сваю справу і памяць пра гэтага вялікага патрыёта і вернага сына Царквы будзе гучаць ва ўсіх абшарах Беларусі.

Аляксандр Горны
гісторык

Церкви-юбиляры

В 2011 году отмечают свой юбилей 4 православных храма, находящиеся в Гродненском районе - 155-лет со дня основания церкви в д.Вертелишки, освященной во имя благоверного князя Александра Невского; 145-лет отмечает церковь в д.Озеры, освященная в честь Святого Духа; 130 лет исполняется Крестовоздвиженской церкви в д.Головачи и Свято-Александро-Невской церкви в д.Индура. Обратимся к истории этих храмов.

Вертелишки

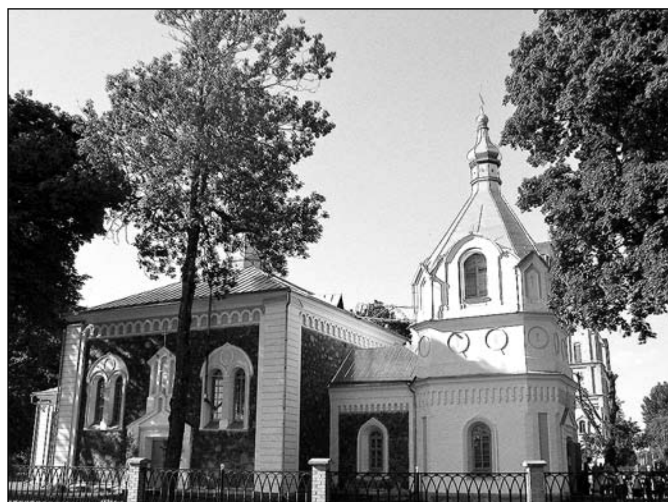
Православная Александро-Невская церковь в д.Вертелишки была построена в 1856 году на территории бывших владений помещицы Свечиной, на месте обветшавшего деревянного храма. Идея о строительстве новой каменной церкви возникла еще в конце 30-х - начале 40-х годов XIX века. Старую деревянную церковь, уже в те годы нуждавшуюся в капитальном ремонте, еще какое-то время поддерживали в рабочем состоянии, постоянно проводя в ней различные восстановительные работы, но это не решало проблем. План будущей церкви в д.Вертелишки был составлен гражданским инженером Яковским и утвержден Гродненским губернским строительным комитетом. Строительные работы начались в мае 1854 года, но еще в мае 1853 года было заготовлено необходимое количество дерева. Постепенно производилась доставка извести, гонта для покрытия крыши и другого строительного материала. Одновременно с этим, в мае 1854 года Гродненский благочинный

о.А.Шеметилло просил Гродненское губернское правление позаботиться и о внутреннем устройстве новосооружаемой церкви, опасаясь задержки в окончательном завершении всех работ по ее благоустройству. И поскольку сроки строительства не были определены, временно, для проведения богослужений, приспособили старую церковь в деревне Козловичи. В Вертелишках в июне 1854 года уже возводились стены храма, а также было положено основание для устройства крыши. К этому времени произвелась полная доставка необходимого материала. Строительные работы ежедневно проводили 40 человек и в июле 1854 года стены храма практически были возведены, полным ходом проходила укладка потолка. В сентябре 1855 года все наружные строительные работы были окончены, а внутри проводилась штукатурка внутренних стен. Десятого февраля 1856 года новопостроенная церковь была освидетельствована специальной комиссией и передана в ведение духовенства.

Озеры

История церкви в д.Озеры начинается в 1864 году. В то время это была небольшая деревянная церковь, которая не могла вместить всех

прихожан, она неоднократно подвергалась ремонту, к ней постоянно пристраивались новые помещения, в том числе и хозяйственные. В 1864 году органами власти было принято решение о строительстве нового каменного здания храма в д.Озеры. В смете расходов к проекту строительства церкви, которая датирована 25 ноября 1864 годом, подробно расписаны все виды работ, проводимые в ходе данного строительства. Среди этих работ можно выделить: земляные, каменные, штукатурные, плотничные, столярные, малярные, печные, стекольные и оптовые. Новый каменный храм с колокольней должен был вместить 450 человек. С 1864 по 1865 годы велись подготовительные работы: выделялись денежные средства, а также закупался строительный материал. Сумму в размере 2.750 рублей серебром выделила Палата государственных имуществ, а наблюдение за ходом работ было поручено председателю Озерского церковного совета, священнику Адаму Михалевичу. В том же 1865 году началось строительство нового православного храма в д. Озеры, которое предварялось освящением закладки фундамента. В отчете о.Адама Михалевича 28 апреля 1865 года отмечается как большое торжество, на которое было приглашено много гостей - представителей духовенства, а также органов власти. По окончании Божественной литургии, все присутствующее духовенство в полном облачении, сопровождаемое членами комитета и многочисленными прихожанами, двинулись Крестным ходом на площадь, где и началось освящение закладки фундамента нового храма. В алтарной части будущего храма был воздвигнут крест, на котором указывалось время закладки. Строительные работы начались уже 4 мая, на первоначальном этапе в нем были задействованы 7 каменщиков и от 18 до 25 чернорабочих из числа прихожан. И уже 21 ноября 1866 года в отчете о. Адама Михалевича говорится, что строительство нового каменного храма в д.Озеры закончено. Всего за 1,5 года строительных работ была израсходована сумма в размере 6.000 рублей.

Индура

Планы строительства новых церквей в д.Индура и д.Головачи рассматривались властями параллельно и утверждались в одних документах в 1879 году. Эти два храма и построены были практически одновременно в 1881 году. Но если строительство Головачской церкви началось сразу после ее утверждения, то Александро-Невский храм в д.Индура ждал своего часа долгих 14 лет. Уже в 1865 году возникла необходимость такого строительства, так как множество населенных

пунктов, входивших в Лашанский приход, располагались на достаточно отдаленном расстоянии от д.Лаша, которая находилась почти на окраине прихода. Сообщение деревень осложнялось еще весенними (а иногда и летними) разливами речки Лашанки. Группировались эти населенные пунк-

ты около д.Индура и по преданию именно здесь ранее и находилась православная церковь. Толчком к практическим действиям послужило прошение крестьян Индурского сельского общества епископу Брестскому Игнатию по вопросу строительства нового храма. Епископ Игнатий, в своем письме от 12 октября 1865 года Гродненскому губернскому временному комитету по устройству православных церквей указывал на необходимость такого строительства и, соответственно, на целесообразность образования нового Индурского прихода. Начался сбор пожертвований на строительство нового храма, причем помощь в этом деле оказывали люди различных сословий. Так, например, крестьяне близлежащих деревень собрали в итоге 682 рубля 48 копеек, а помещики Гродненского уезда - Козловский, Пусловский, Немцевич и де-Лясси жертвовали под строительство церкви свои земли. Начало строительства затягивалось и 20 апреля 1877 года, член Литовской духовной консистории протоиерей Петр Левицкий обратился с письмом в Гродненское губернское церковно-строительное присутствие с просьбой о скорейшей передаче земельного участка под строительство Индурского храма. В октябре 1878 года был образован Временный хозяйственно-строительный комитет, на который и возлагалось строительство нового каменного храма в д. Индура. Основные денежные средства выделило Министерство внутренних дел и смета расходов, по предварительным данным, составляла 13.498 рублей 55 копеек (впоследствии сумма составляла 15.433 рубля 1 копейка). Кроме того на покупку колоколов и церковной утвари правительством выделялась сумма в размере 1.631 руб. 47 копеек, Гродненским церковно-строительным присутствием было выделено 1.631 руб. 47 копеек. Колокола и церковная утварь закупались в г. Гродно в лавке купца Мухина. Доставка строительного материала: булыжного камня, песка и воды, а также поставка чернорабочей силы возлагалось на местное население. Проект, план местности, а также смета расходов новостроящейся церкви были представлены в Гродненское губернское церковно-строительное присутствие 3 октября 1878 года. Проект утвердило Строительное отделение Гродненского губернского правления 3 марта 1879 года. Согласно плану, будущий храм должен был вмещать в своих стенах 550 человек молящихся. К строительным работам приступили 1 сентября 1879 года и в ноябре того же года каменный фундамент храма был заложен. Постройку нового храма завершили достаточно быстро - 29 сентября 1881 года. Все строительные работы к этому времени были окончены и 11 ноября того же года новопостроенный храм освидетельствовала специально созданная для этого комиссия. Состоялась передача его в Духовное ведомство. В работе, правда, был один недостаток - из-за материальных трудностей церковный иконостас не был закончен в срок, его сдача произошла только в октябре 1882 года.

Головачи

Строительство новой каменной церкви в д.Головачи началось в 1879 году. Будущий храм должен был находиться в центре населенного пункта и недалеко от старой, уже совершенно обветшавшей церкви. К 30 ноября 1878 года Временным строительным комитетом был представлен проект новой церкви, план местности, а также смета расходов на постройку, составленные губернским архитектором И.Каленкевичем, который должен был вести наблюдение за строительными работами. Исходя из данного проекта, вместительность храма рассчитывалась на 550 человек молящихся, как и Индурский храм. Окончательно план церкви, а также смета расходов, составлявшая 13.407.67 рублей, были утверждены 3 марта 1879 года Строительным отделением Гродненского губернского правления. Строительные работы начались 10 сентября 1879 года, причем все строительные материалы: камень, песок, глину, воду - также бесплатно доставляли прихожане близлежащих деревень. Крестьяне деревень Головачи, Залесяны, Конюхи, Бобровня, Тарасюки, Бубны, Приступичи, Беляковщина и другие, приняли на себя обязательства по доставке строительных материалов к месту строительства. Все строительные работы окончательно завершились 5 ноября 1881 года. А 26 ноября 1881 года здание нового каменного храма было передано по инвентарной описи в Духовное ведомство. По освидетельствовании новопостроенной церкви членами комиссии, отмечалось, что все работы произведены согласно утвержденному проекту и смете, выполнены прочно, из хорошего, добротного материала. Новую церковь освятили в честь Воздвижения Креста Господня.

Старший научный сотрудник
ГУ «Национальный исторический архив Беларуси в г.Гродно»
М.А.Сиверцева

Дорогие братья и сестры!

По благословению Преосвященнейшего Артемия, епископа Гродненского и Волковысского, **в микрорайоне «Девятовка» г.Гродно ведется строительство нового храма в честь Рождества Христова.**

Всем, кто желает вложить свою лепту в это богоугодное дело, просьба обращаться к иерею Владимиру Асадчему.

Подробности по телефону:
8-029-784-55-14

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

Дорогие братья и сестры!

По благословению Преосвященнейшего Артемия, епископа Гродненского и Волковысского, в микрорайоне «Зарица-1» г.Гродно ведется **строительство нового храма в честь преподобномученика Афанасия Брестского**. Все желающие вложить свою лепту в это богоугодное и спасительное дело могут обращаться к **иерею Вячеславу Гапличнику**, клирику Свято-Покровского кафедрального собора г.Гродно по телефону:

Мобильный: 8-029-789-23-05
Домашний: 56-67-45

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

“Гродненские епархиальные ведомости” издаются по благословению Преосвященнейшего Артемия, епископа Гродненского и Волковысского

Учредитель:
Гродненская епархия

Главный редактор:
Шурский Александр Владимирович

Редколлегия:
протоиерей Анатолий Ненартович
протоиерей Александр Велисейчик
протоиерей Александр Железный
протоиерей Александр Хомбак
иерей Иоанн Велисейчик
иерей Владимир Борисевич
протодиакон Иоанн Авсиевич

Газета зарегистрирована Министерством Информации Республики Беларусь
Регистрационное свидетельство №1358 от 30 апреля 2010г.

Издается ежемесячно
на русском и белорусском языках
Объем - 2,5 усл. печ. листа
Тираж 1100 экз.

Адрес: 230023, г.Гродно, ул. Горького, 2
Адрес для писем:
230023, г.Гродно, ул.Ожешко, 23,
Епархиальное управление
(для редакции)
Тел. (8-0152) 77-06-86
факс (8-0152) 72-01-93

Наш адрес в Интернете:
http://www.orthos.org
E-mail: gev@prihod.info

Подписной индекс 63609
Для предприятий и организаций 636092
Цена договорная

Газета набрана и сверстана в редакции “ГЕВ” Гродненской епархии.
Отпечатано в ГОУПП “Гродненская типография”
230025, г. Гродно, ул.Полиграфистов, 4.
ЛП №02330/0552745
от 25 февраля 2009 года

Сдана в набор 21.10.2011
Подписана в печать (14:21) 28.10.2011
Подписана в свет 28.10.2011

№11 2011г.
Заказ **6266**